

Water verbindt, ook in Europa!

Nederland is een waterland. Als laaggelegen delta in Europa is ons land ontstaan in strijd met en tegen het water. Jarenlang hebben we water naar onze hand gezet in Nederland, maar we lopen nu tegen de grenzen aan. Vervuilende stoffen, droogte, extreme hoosbuien en zeespiegelstijging zorgen ervoor dat ons werk steeds moeilijker wordt. Dat er altijd water uit de kraan komt is ook niet langer vanzelfsprekend. Water en bodem staan onder druk. Met onze experts en onze eigen investeringen werken we hard aan een toekomstbestendig Nederland. Maar we kunnen dit niet alleen. Om onze taken zo goed mogelijk te kunnen blijven uitvoeren hebben we Europa nodig. We hebben daarom een aantal belangrijke focuspunten voor de Europese verkiezingen.

De waterschappen en de drinkwaterbedrijven in Nederland

De 21 waterschappen werken in Nederland aan sterke dijken en schoon en voldoende water. Dit doen zij o.a. door dijken te versterken en ruimte te maken voor rivieren, door rioolwater te zuiveren en de waterstanden te sturen. De 10 Nederlandse drinkwaterbedrijven voorzien ruim 8 miljoen huishoudens en bedrijven continu (24x7) van gezond, lekker en betaalbaar kraanwater. De waterschappen en drinkwaterbedrijven vervullen daarmee een vitale functie in de samenleving voor volksgezondheid, welzijn én welvaart.

Water hoger op de politieke agenda in Europa

De Rijn, Maas, Schelde & Eems monden uit in Nederland. Dat betekent dat ontwikkelingen in de andere landen waar deze rivieren door stromen van invloed zijn op de waterkwaliteit en -kwantiteit in Nederland. Dit vraagt om grensoverschrijdende oplossingen. De EU heeft in de afgelopen vijf jaar met de uitvoering van de Green Deal, een poging gedaan om het milieu, inclusief water en bodem, beter te beschermen. De waterschappen en drinkwaterbedrijven merken dat dit nog niet voldoende is. Water moet hoger op de Europese politieke agenda om recht te doen aan de urgentie en het integrale en grensoverschrijdende karakter. Vooral nog richt de EU zich voornamelijk op waterkwaliteit met de Kaderrichtlijn Water (KRW), daar waar toenemend extreem weer ook steeds meer impact heeft op de waterbeschikbaarheid en leefbaarheid in Europa.

Actie is nodig op Europees niveau om de toekomst van het watersysteem en drinkwatervoorziening in Europa te garanderen. Een transitie van het waterbeheer en het beter vasthouden van water zullen de duurzame inpassing van de drinkwatervoorziening op langere termijn vergemakkelijken. Europa moet waterweerbaar worden.

Waterweerbaarheid als topprioriteit voor de Europese Unie om een gezond Europees watersysteem en betrouwbare drinkwatervoorziening te garanderen.

Verbeteren water- en bodemkwaliteit

Water- en bodemkwaliteit zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Waterschappen en drinkwaterbedrijven pleiten voor een verbetering van de water- en bodemkwaliteit. Een vitale bodem kan meer water vasthouden, zo wordt er minder onnodig water afgevoerd en door de sponswerking van de bodem beperken we wateroverlast en droogteschade. In een drukbevolkt en intensief gebruikt land als Nederland zijn er veel bronnen van water- en bodemvervuiling, denk bijvoorbeeld aan de industrie, landbouw en huishoudens. Ook in Europees verband is te zien dat het verbeteren van de waterkwaliteit stagneert. De kwaliteit van Europese waterlichamen en bodem is er slecht aan toe. Het uiterlijk in 2027 bereiken van de afgesproken doelen uit de Europese Kaderrichtlijn Water is daardoor in gevaar. Schadelijke activiteiten en lozingen dienen een halt te worden toegevoerd. Stoffen als PFAS horen in het geheel niet thuis in het milieu en in de bronnen voor drinkwater, grond- en oppervlaktewater. De waterschappen en drinkwaterbedrijven zijn dan ook voorstanders van een milieubewust en streng stoffenbeleid met de mogelijkheid tot het verbieden van stoffen (REACH). Een meer duurzame land- en (glas)tuinbouw zou ook bijdragen aan het halen van waterkwaliteitsdoelen. Een dergelijke transitie in de land- en tuinbouw zorgt voor minder waterverbruik en minder emissies naar water, bodem en de lucht door meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen en andere verontreinigingen. Ook juridisch zijn sterkere verbindingen nodig die uiteindelijk doorwerken in de praktijk. Waterschappen en drinkwaterbedrijven investeren volop in het zuiveren van water, maar wanneer er schadelijke stoffen in het water terecht blijven komen, zijn die investeringen nooit voldoende. Een bronaanpak vanuit de gedachte ‘wat er niet in komt, hoeft er ook niet uit’ is wenselijk. Aanvullend wordt er met de huidige herziening van richtlijn stedelijk afvalwater en de farmaceutische wetgeving al invulling gegeven aan vervuiling vanuit huishoudens, zoals medicijnresten.

- **De waterschappen en drinkwaterbedrijven pleiten voor het behalen van de waterkwaliteitsdoelen binnen de KRW.**
- **Meer actie is nodig voor bronaanpak en een betere toepassing van het ‘vervuiler-betaalt’-principe in Europese wetgeving om vervuiling van het oppervlaktewater, het grondwater en de bodem te voorkomen:**
 - **Realiseer een herziening van REACH om het proces van het verbieden van schadelijke stoffen te versnellen.**
 - **Realiseer z.s.m. een Europees totaalverbod op PFAS door het huidige restrictievoorstel voortvarend en met minimale uitzonderingen te implementeren.**
 - **Realiseer een transitie naar een duurzame vorm van land- en tuinbouw door een duidelijkere verbinding te creëren tussen de KRW en Europese landbouwwetgeving.**

Samenwerking met andere lidstaten is essentieel voor het verbeteren van de waterkwaliteit en het halen van de KRW-doelstellingen. Gelijke normstelling in grensoverschrijdende stroombeheergebieden is de basis voor een gelijk speelveld. Het is van groot belang dat bij lozingen in grensoverschrijdende wateren ook rekening gehouden wordt met de effecten op de waterkwaliteit stroomafwaarts.

- **De waterschappen en drinkwaterbedrijven pleiten voor meer uniforme Europese actie om grensoverschrijdende samenwerking te bevorderen en gelijke normstelling te stimuleren waarbij rekening wordt gehouden met negatieve effecten stroomafwaarts.**

Klimaatbestendig waterbeheer & waterbeschikbaarheid

Daar waar klimaatmitigatie stuur op CO₂, focust klimaatadaptatie op H₂O. In heel Europa neemt extreem weer toe. Op veel plekken zijn grote wijzigingen nodig in het waterbeheer om wateroverlast en schade door droogte te beperken. Zo moeten er manieren gevonden worden om water beter vast te houden in droge regio's en op andere plekken moeten er juist extra beschermingsmaatregelen worden genomen tegen een te veel aan water. Ook moeten de vraag en het aanbod van water beter in balans worden gebracht om te tekorten zoveel mogelijk tegen te gaan. Dit geldt ook voor het beschermen van de grondwatervoorraad. Bodem, oppervlaktewater en grondwater zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Zonder vitale bodem, geen gezond grondwater. En zonder vitale bodem kunnen we de grootste kansen om water beter en langer vast te houden niet benutten. Een Europese bodemmonitoring-, en veerkrachtsrichtlijn is een belangrijke eerste stap om samen aan een vitalere bodem te werken. Daarnaast heeft de Europese Commissie een *'Water Resilience Initiative'* aangekondigd voor het eerste kwartaal van 2024. Door toenemende droogte in Europa is waterbeschikbaarheid en het Europese verdelingsvraagstuk van zoetwater een thema dat nadrukkelijker op de radar staat bij de Commissie. Dit is een positieve ontwikkeling en vergt verdere uitwerking en aandacht in het volgende Europese mandaat 2024-2029.

- **De waterschappen en drinkwaterbedrijven streven naar een klimaatbestendig Europees waterbeleid, waarin waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid in samenhang worden benaderd.**
 - **Werk het *Water Resilience Initiative* uit in Europees waterbeleid en richt dit voornamelijk op de uitdagingen binnen het thema waterbeschikbaarheid.**
 - **Realiseer Europees waterbeleid dat op maat is, uitgaat van het subsidiariteitsprincipe en stuur op de eigen verantwoordelijkheid van lidstaten, en dat kennisdeling stimuleert.**
- **De waterschappen en drinkwaterbedrijven bepleiten een goede Europese bodemkwaliteit, belangrijk om water vast te houden en om kwaliteit van grondwater te garanderen. Het huidige voorstel voor een EU bodemmonitoring- en veerkrachtsrichtlijn is een eerste stap voor de bescherming van bodem en grondwater.**

Financiering en marktordening

Door een combinatie van (eerdergenoemde) uitdagingen in Europa op het gebied van klimaatverandering, extreme weersomstandigheden zoals droogte en wateroverlast, maar ook door bevolkingsgroei moet steeds meer worden geïnvesteerd in het watersysteem en de drinkwatervoorziening. De waterschappen doen dit middels het heffen van eigen belastingen, conform EU-regels. Drinkwaterbedrijven hanteren tarieven. Vergroting van de investeringsruimte en – mogelijkheden is noodzakelijk om op een duurzame manier aan de toenemende watervraag te kunnen voldoen. Voldoende Europese fondsen en voldoende Europese financiering zoals via de Europese Investeringsbank en EU-fondsen op het gebied van klimaat en energie, platteland en grensoverschrijdende samenwerking zijn instrumenteel bij het kunnen investeren in klimaatbestendig (drink)waterbeheer en te innoveren in afstemming met de natuur. De Europese Taxonomie, die bepaalt welke economische activiteiten duurzaam zijn of niet, heeft duidelijke en strenge eisen gesteld. Echter, deze eisen zijn in sommige gevallen onhaalbaar en zorgen voor een ongelijk speelveld in Europa. Drinkwaterbedrijven hebben een uitzonderingspositie in de Concessierichtlijn die ruimte voor nationale invulling verzekert. In een recent gepubliceerd evaluatierapport van de Europese

Commissie over de Concessierichtlijn, wordt geconcludeerd dat de huidige systemen in de lidstaten goed werken. Deze conclusie steunen de drinkwaterbedrijven.

- **De waterschappen en drinkwaterbedrijven vragen om realistische eisen in de Europese Taxonomie die nodig zijn om groene investeringen, innovaties en *nature based solutions* te stimuleren.**
- **De waterschappen en drinkwaterbedrijven vragen om de beschikbaarheid van voldoende EU-fondsen en leningen voor de investeringen die nodig zijn om het waterbeheer in Europa toekomstbestendig te maken.**
- **Drinkwaterbedrijven pleiten vanuit subsidiariteit voor het behoud van de uitzonderingspositie in de Concessierichtlijn.**